Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
DEANA SPIELMANNA
predstavljeni 6. marca 2025 [1]

Zadeva C-582/23 (Wiszkier) [i]

R. S.
ob udeležbi
C. S.A.,
P. C., kot likvidacijskega upravitelja R. S. in M. S.,
M. K., kot likvidacijskega upravitelja G. S.A. v likvidaciji,
J. J.,
M. G.

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (občinsko sodišče v Lodžu, mestno središče Lodža, Poljska))

„Predhodno odločanje – Varstvo potrošnikov – Direktiva 93/13/EGS – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Člen 6(1) – Člen 7(1) – Pristojnosti in obveznosti nacionalnega sodišča – Hipotekarni kredit v tuji valuti, ki lahko vsebuje nepoštene pogoje – Stečajni postopek – Preverjanje obstoja nepoštenih pogojev in možnosti odreditve začasnih ukrepov, ki ga po uradni dolžnosti opravi sodišče, ki vodi stečajni postopek“

1. Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 6(1) in člena 7(1) Direktive 93/13/EGS. [2]

2. Predlog je bil vložen v okviru spora, ki izvira iz stečajnega postopka, v katerem so udeleženi R. S., potrošnik v osebnem stečaju, in njegovi upniki, med drugim banka, G. spółka akcyjna, ustanovljena v W. (v nadaljevanju: banka G.), in ki se nanaša na oblikovanje načrta poplačila upnikov.

3. Sodišče je pozvano, naj obravnava vprašanje pooblastila nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preuči morebitno nepoštenost pogojev pogodbe o hipotekarnem kreditu v tuji valuti, ki je bila sklenjena med stečajnim dolžnikom in banko G., in, po potrebi, odredi začasne ukrepe za zaščito pravic, ki so potrošniku zagotovljene z Direktivo 93/13.

[1] Jezik izvirnika: francoščina.

[i] Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

[2] Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).

4. Sodišče je to vprašanje sicer že obravnavalo, toda obravnavana zadeva kaže nekatere posebnosti. Predlog za sprejetje predhodne odločbe je v okviru stečajnega postopka fizičnih oseb, ki ne opravljajo gospodarske dejavnosti, vložilo sodišče (stečajno sodišče), ki je moralo na podlagi seznama terjatev, ki jih je potrdil drug sodni organ (stečajni sodnik), pripraviti načrt poplačila upnikov ali ugotoviti, da sredstva, že zbrana v stečajni masi, zadostujejo za poplačilo vseh dolgov.

Pravni okvir

Pravo Unije

5. Člen 6(1) Direktive 93/13 določa:

„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.“

6. Člen 7(1) te direktive določa:

„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

Poljsko pravo

Zakon o postopkih zaradi insolventnosti

7. Stečajni postopek je urejen z ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (zakon o postopkih zaradi insolventnosti z dne 28. februarja 2003, Dz. U. 2019, pozicija 498, kakor je bil spremenjen, v nadaljevanju: zakon o postopkih zaradi insolventnosti).

8. V skladu s členom 2(2) zakona o postopkih zaradi insolventnosti se postopek, ki ga ureja ta zakon, za fizične osebe, ki ne opravljajo gospodarske dejavnosti, opravi tako, da se omogoči odpis dolgov stečajnega dolžnika, ki niso bili poplačani v okviru stečajnega postopka, in, kolikor je mogoče, poplača čim več terjatev upnikov.

9. Člen 61 navedenega zakona določa, da od datuma oklica stečaja premoženje stečajnega dolžnika postane stečajna masa, ki je namenjena za poplačilo upnikov. V skladu s členom 62 tega zakona stečajna masa poleg tega vključuje premoženje, ki je pripadalo stečajnemu dolžniku na datum oklica stečaja, in premoženje, ki ga je pridobil med stečajnim postopkom, razen izjem, ki so določene v členih od 63 do 67a zakona o postopkih zaradi insolventnosti. Zlasti iz člena 63(1), točka 2, tega zakona tako izhaja, da se v stečajno maso ne uvrsti del prejemkov stečajnega dolžnika, ki ni zasegljiv.

10. V skladu s členom 152, od (1) do (3), zakona o postopkih zaradi insolventnosti mora stečajni sodnik usmerjati stečajni postopek, nadzorovati dejanja upravitelja, določiti dejanja upravitelja, ki jih mora potrditi stečajni sodnik ali odbor upnikov, in ugotoviti neizpolnitve obveznosti, ki jih je

storil upravitelj. Stečajni sodnik izvaja tudi druga dejanja, ki so opredeljena v tem zakonu. Stečajni sodnik in upravitelj se lahko pogovarjata o vprašanjih, povezanih s stečajnim postopkom, neposredno in z uporabo sredstev za neposredno komunikacijo na daljavo, zlasti po telefonu, telefaksu ali elektronski pošti.

11. Člen 154 navedenega zakona določa, da ima v okviru teh dejanj stečajni sodnik pravice in dolžnosti sodišča in predsednika sodišča.

12. Člen 236 zakona o postopkih zaradi insolventnosti določa:

„1. Upnik, ki ima terjatev do premoženja stečajnega dolžnika in namerava sodelovati v stečajnem postopku, mora, če je treba priznati njegovo terjatev, to terjatev prijaviti stečajnemu sodniku v roku, ki je določen v sklepu o oklicu stečajnega postopka.

2. Upnik ima tudi pravico prijaviti terjatev, ko je ta zavarovana s hipoteko, zastavo blaga s prepustitvijo posesti ali brez nje, prednostno pravico državnega zakladništva do poplačila, pomorsko hipoteko ali kakršnim koli drugim vpisom v zemljiško knjigo ali v evidenco vodnih plovil. Če upnik ne prijavi svojih terjatev, se po uradni dolžnosti vpišejo na seznam terjatev.

3. Odstavek 2 se smiselno uporablja za terjatve, zavarovane s hipoteko, zastavo blaga s prepustitvijo posesti ali brez nje, prednostno pravico državnega zakladništva do poplačila, pomorsko hipoteko na blago, ki je del stečajne mase, če stečajni dolžnik ni dolžnik iz svojega osebnega premoženja in če upnik namerava uveljavljati svoje terjatve nad blagom, obremenjenim v okviru stečajnega postopka.

4. Določbe tega člena o terjatvah se uporabljajo za druge dolgove, ki jih je treba poplačati iz stečajne mase.“

13. Člen 241 zakona o postopkih zaradi insolventnosti določa, da stečajni sodnik takoj in najkasneje v petnajstih dneh pošlje upravitelju kopijo prijave terjatve, ki izpolnjuje nekatere pogoje glede identifikacije in informacij, ki so podrobneje določeni v drugih členih tega zakona.

14. Člen 243 navedenega zakona določa, da upravitelj preveri, ali je prijavljena terjatev podprta z računi ali drugimi dokumenti stečajnega dolžnika ali z vpisi v zemljiško knjigo ali druge registre, in pozove stečajnega dolžnika, naj v določenem roku predloži izjavo, ali priznava terjatev. Člen 244 tega zakona določa, da upravitelj po poteku roka za prijavo terjatev in preverjanje prijavljenih terjatev takoj sestavi seznam terjatev, in sicer najkasneje v dveh mesecih od izteka roka za prijavo terjatev.

15. V skladu s členom 245(2) in (4) zakona o postopkih zaradi insolventnosti upravitelj, če v celoti ali delno zavrne prijave upnika, v ločenem razdelku priloži obrazložitev. Ta obrazložitev vsebuje navedbo dejanskega stanja, ki je vodilo do terjatve, in ustrezne dokumente. Kadar je primerno, upravitelj v seznam terjatev vključi tudi izjavo stečajnega dolžnika in njegovo obrazložitev ali pa navedbo, da ta ni predložil niti take izjave niti z njo povezanih razlogov.

16. V skladu s členom 255(2) zakona o postopkih zaradi insolventnosti se datum predložitve seznama objavi. V skladu s členom 256 tega zakona ima stečajni dolžnik pravico, da v roku dveh tednov od objave seznama terjatev vloži ugovor pri stečajnem sodniku, če osnutek ni skladen

z njegovimi predlogi ali izjavami. Iz tega člena izhaja še, da stečajni dolžnik, če ni predložil izjave, ko je bil k temu povabljen, lahko vloži ugovor, le če dokaže, da je bilo to iz razlogov, ki niso odvisni od njegove volje.

17. V skladu s členom 260(2) navedenega zakona stečajni sodnik, če ni bilo ugovora, odobri seznam terjatev po izteku roka za ugovor.

18. Iz člena 261 tega zakona izhaja, da lahko stečajni sodnik po uradni dolžnosti spremeni seznam terjatev, če ugotovi, da terjatve ali deli terjatev, ki so bile vpisane nanj, ne obstajajo, ali če manjkajo terjatve, ki bi morale biti vpisane; ta člen določa tudi, da se sklep o spremembi seznama uradno objavi in da je zoper njega mogoče vložiti nadaljnje pravno sredstvo.

19. Člen 264, od (1) do (3), zakona o postopkih zaradi insolventnosti določa, da po končanem stečajnem postopku ali po njegovi opustitvi izpis iz seznama terjatev, ki ga je odobril stečajni sodnik in vsebuje podatek o terjatvi in znesku, ki ga je na tej podlagi prejel upnik, predstavlja izvršilni naslov zoper stečajnega dolžnika. Ta lahko predlaga, naj se ugotovi, da terjatev s seznama terjatev ne obstaja ali je njena vrednost nižja, če v stečajnem postopku ni priznal prijavljene terjatve in v zvezi z njo še ni bila sprejeta pravnomočna sodna odločba. Po izdaji potrdila o izvršljivosti izpisa iz seznama terjatev stečajni dolžnik lahko vloži tožbo z namenom preprečiti izvršitev izvršilnega naslova in v njej zatrdi, da terjatev, ki je vključena na seznam terjatev, ne obstaja ali je njena vrednost nižja.

20. Člen 491^{14}, od (1) do (3), zakona o postopkih zaradi insolventnosti določa, da po izvršitvi dokončnega načrta razdelitve in če zaradi nezadostnega premoženja stečajnega dolžnika ni bil izdelan načrt razdelitve, sodišče po odobritvi seznama terjatev ter po zaslišanju stečajnega dolžnika, upravitelja in upnikov oblikuje načrt poplačila upnikov. Če je iz osebnega položaja stečajnega dolžnika jasno razvidno, da ne bo zmogel izvršiti nikakršnega plačila v okviru načrta poplačila upnikov, sodišče razglasi odpust obveznosti stečajnega dolžnika brez oblikovanja načrta poplačila upnikov. Sklep stečajnega sodišča v zvezi z oblikovanjem načrta poplačila upnikov ali odpust obveznosti stečajnega dolžnika brez oblikovanja načrta poplačila upnikov se vroči upnikom in je zoper njega mogoče vložiti nadaljnje pravno sredstvo. Ko postane ta sklep pravnomočen, je postopek končan.

21. Člen 491^{15}, od (1) in (4), zakona o postopkih zaradi insolventnosti določa, da v sklepu o oblikovanju načrta poplačila upnikov sodišče navede, v kakšnem obsegu in v katerem roku, ki ni daljši od 36 mesecev, mora stečajni dolžnik vrniti priznane dolgove s seznama terjatev, ki niso bili izvršeni med postopkom na podlagi načrtov razdelitve, in kolikšen del dolgov stečajnega dolžnika, ki so zapadli pred datumom oklica stečajnega postopka, bo vrnjen po izvršitvi načrta poplačila upnikov. Sodišča ne obvezuje stališče stečajnega dolžnika glede rokov iz načrta poplačila upnikov. Sodišče pri določitvi načrta poplačila upnikov upošteva dohodkovno zmogljivost stečajnega dolžnika, potrebo stečajnega dolžnika in njegovih vzdrževanih družinskih članov, da si zagotovijo preživljanje, vključno s potrebo po stanovanju, znesek nepoplačanih terjatev in realno možnost njihovega poznejšega poplačila.

Zakonik o delovnih razmerjih

22. Člen 87 ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (zakon z dne 26. junija 1974 o zakoniku o delovnih razmerjih, Dz. U. iz leta 2022, pozicija 1510, kakor je bil spremenjen) zlasti določa, da se v primeru izvršbe drugih dolgov ali pobota v zvezi z zneski, ki jih je vnaprej izplačal delodajalec za plačilo poslovnih stroškov, z izvršbo lahko seže do polovice plače.

Dejansko stanje, spor o glavni stvari, vprašanja za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

23. R. S. je skupaj z ženo in dvema drugima fizičnima osebama 30. marca 2007 pri banki G. sklenil pogodbo o hipotekarnem kreditu, vezano na švicarski frank (CHF), za znesek 489.821,63 poljskih zlotov (PLN) (približno 126.673 EUR) in za obdobje 360 mesecev. Po indeksaciji kredita so se kreditojemalci obvezali, da bodo banki G. vrnili znesek 211.952,23 CHF (približno 130.456 EUR) [3].

24. Sąd Rejonowy dla Łodzi–Śródmieścia w Łodzi (okrajno sodišče v Lodžu, mestno središče Lodža, Poljska), XIV. gospodarski oddelek za postopke zaradi insolventnosti in prestrukturiranja, je s sklepom z dne 15. oktobra 2019 oklicalo osebni stečaj R. S. Imenovana sta bila upravitelj, P. C., in stečajni sodnik.

25. Upravitelj je nato pripravil seznam terjatev, ki je bil odobren s sklepom stečajnega sodnika z dne 26. aprila 2021. Na tem seznamu je bila tudi terjatev banke G. iz naslova zadevne kreditne pogodbe. R. S. je priznal vse terjatve in ni prerekal tega seznama. Ravno tako tudi stečajni sodnik po uradni dolžnosti ni spreminjal tega seznama.

26. 20. julija 2023 je bil oklican stečaj banke G. in postopek je nadaljeval njen upravitelj.

27. Na trenutni stopnji stečajnega postopka mora Sąd Rejonowy dla Łodzi–Śródmieścia w Łodzi (okrožno sodišče v Lodžu, mestno središče Lodža), ki je predložitveno sodišče, na podlagi izdelanega seznama terjatev določiti načrt poplačila upnikov R. S. glede na njegovo dohodkovno sposobnost in znesek neplačanih dolgov ali ugotoviti, da sredstva, ki so se že zbrala v stečajni masi, zadostujejo za plačilo vseh dolgov, tako da načrt poplačila upnikov ni potreben.

28. Toda predložitveno sodišče meni, da kreditna pogodba, na podlagi katere so nastale terjatve banke G., vsebuje nepoštene pogoje, ki bi lahko povzročili ničnost te pogodbe, in ugotavlja, da upravitelj in stečajni sodnik tega vidika prej nista preverila. To bi pomenilo, da so terjatve te banke morda že poravnane. [4]

29. Predložitveno sodišče meni, da je sicer stečajni dolžnik priznal vse terjatve, vendar iz spisa stečajnega postopka ne izhaja, da naj bi bil seznanjen z morebitno nepoštenostjo pogojev zadevne kreditne pogodbe, niti da naj bi ob polnem poznavanju dejstev izjavil, da ne uveljavlja zaščite, ki mu jo zagotavlja Direktiva 93/13. Nasprotno, po koncu obravnave pred tem sodiščem je pravni zastopnik stečajnega dolžnika, ki ga zastopa od 3. novembra 2022, predložil dokument, v katerem je navedel, da bi bila lahko ta pogodba nična, ker vsebuje nepoštene pogoje, in da bi se zneski za vračilo zato lahko popravili navzdol.

30. Predložitveno sodišče navaja, da je v stečajnih postopkih težko ugotoviti, kateri organ je odgovoren za to, da preuči, kadar je primerno, morebitno nepoštenost pogodbenih pogojev, iz katerih izhajajo prijavljene terjatve v okviru stečajnega postopka. Upravitelj naj bi namreč posredoval seznam terjatev stečajnemu sodniku, ki jih praviloma vsebinsko ne preuči. Stečajni sodnik naj bi sicer imel možnost po uradni dolžnosti spremeniti seznam terjatev. Vendar če stečajni dolžnik ali njegovi upniki ne prerekajo seznama ali stečajni sodnik ne ukrepa po uradni dolžnosti, naj bi bilo stečajno sodišče vezano na ta seznam terjatev, potem ko je bil potrjen.

[3] Po menjalnem tečaju z dne 30. marca 2007.

[4] Predložitveno sodišče je ugotovilo, da v primeru razglasitve ničnosti zadevne kreditne pogodbe dolg do banke G. naj ne bi presegal zneska 489.821,63 PLN (približno 126.673 EUR). Dodalo je, da poteka stečajni postopek tudi nad drugima dvema osebama, s katerima je R. S. sklenil to kreditno pogodbo, in da je banka G. pridobila ta znesek s prodajo nedeljive polovice zadevne nepremičnine.

31. Uporabljive določbe iz nacionalne zakonodaje naj stečajnemu sodišču tako ne bi dovoljevale, da med sestavljanjem načrta poplačila upnikov samo preveri nepoštenost pogodbenih pogojev. Sodišče naj bi lahko le prekinilo odločanje in predložilo vprašanje stečajnemu sodniku, ki ima v skladu z nacionalno zakonodajo pooblastilo za spreminjanje seznama terjatev po uradni dolžnosti.

32. Ves čas tega postopka in dokler sklep stečajnega sodišča o določitvi načrta poplačila upnikov ne postane pravnomočen, naj bi se v stečajno maso stekali samodejni odtegljaji od plače stečajnega dolžnika. V obravnavani zadevi je bilo od oklica stečaja 50 % plače stečajnega dolžnika samodejno odtegnjenih za prenos v stečajno maso, tako da mu je po odtegljaju ostalo 3500 PLN (približno 754 EUR)[5], morebitni preostanek pa naj bi mu bil lahko vrnjen šele po končanju stečajnega postopka.

33. Poleg tega naj nacionalna zakonodaja ne stečajnemu sodišču niti stečajnemu sodniku ne bi dovoljevala, da na kakršen koli način spreminja znesek teh odtegljajev. Samo stečajno sodišče naj bi lahko v primeru oblikovanja načrta poplačila upnikov upoštevalo osebni položaj stečajnega dolžnika, njegovih finančnih potreb in potreb njegove ožje družine ter odločilo, da se za vračilo dolgov po končanju stečajnega postopka pridrži mesečni znesek, ki se, kadar je primerno, določi v znesku, ki je nižji od odtegljajev pri plači.

34. Toda predložitveno sodišče meni, prvič, da bi predložitev vprašanja o nepoštenosti pogodbenih pogojev stečajnemu sodniku povzročila zamudo pri obravnavi zadeve, če naj bi imelo sodišče na obravnavi, razpisani za določitev načrta poplačila upnikov, na splošno že na razpolago vse potrebne informacije za presojo tega vprašanja. Odločitev za tako spremembo naj bi bila poleg tega prepuščena presoji stečajnega sodnika in zoper sklep, ki naj bi ga sprejel v zvezi s tem, naj bi se bilo mogoče pritožiti pri stečajnem sodišču.

35. Drugič, stečajni dolžnik naj bi poudaril, da znesek plače, ki ga prejme po odtegljaju, ne zadostuje za njegovo preživetje in preživetje njegove družine.

36. V teh okoliščinah predložitveno sodišče meni, da je bil stečajni dolžnik morda odvrnjen od tega, da bi zahteval zaščito, ki izhaja iz Direktive 93/13. Če je ne zahteva, bi stečajno sodišče zanj lahko hitreje oblikovalo načrt poplačila ob upoštevanju njegovih potreb in potreb njegove ožje družine, kar bi bilo najbrž povezano z vračilom nižjih zneskov od tistih, ki so bili do zdaj odtegnjeni od njegove plače. To bi vseeno pomenilo strinjanje s tem, da seznam terjatev vključuje celotno terjatev banke G.

37. V teh okoliščinah je Sąd Rejonowy dla Łodzi –Śródmieścia w Łodzi (okrožno sodišče v Lodžu, mestno središče Lodža) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive [93/13] razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki določa, da je stečajno sodišče v postopku zaradi insolventnosti vezano na seznam terjatev, ki ga je v postopku zaradi insolventnosti potrdil sodnik-komisar, kar stečajnemu sodišču v postopku zaradi insolventnosti, ki izda odločbo, s katero se postopek zaključi, onemogoča, da bi presojalo nepoštenost pogodbenih pogojev?

[5] Po menjalnem tečaju z dne 20. septembra 2023.

2. Ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive [93/13] razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v postopku zaradi insolventnosti ne omogoča odreditve začasnih ukrepov, kar lahko potrošnike odvrača od varstva, ki jim ga zagotavlja ta direktiva?“

38. Pisna stališča so predložili poljska vlada, upravitelj banke, upravitelj stečajnega dolžnika in Evropska komisija. Poljska vlada, upravitelj banke in Komisija pa so na javni obravnavi 14. novembra 2024 podali tudi ustna stališča.

Analiza

39. Jedro vprašanja, ki ga postavlja predložitveno sodišče v okviru te zadeve, leži v dejstvu, prvič, da je glede na potek stečajnega postopka, ki se nanaša na fizične osebe, ki ne opravljajo gospodarske dejavnosti, potem ko je seznam terjatev potrjen s sklepom stečajnega sodnika, ki je tudi sam sodni organ, in se postopek nadaljuje pred stečajnim sodiščem, ta seznam za slednje sodišče zavezujoč.

40. Če upravitelj praviloma vsebinsko preuči terjatve, stečajni sodnik pa ima pooblastilo, da jih ponovno preizkusi in po uradni dolžnosti spremeni seznam terjatev, slednji ni dolžan tega storiti. Predložitveno sodišče je tako navedlo, da stečajni sodnik prijave terjatev na splošno preizkuša samo s formalnega vidika.[6] V vsakem primeru v obravnavani zadevi ni sporno, da upravitelj in stečajni sodnik nista preizkusila pogodbe o hipotekarnem kreditu, ki sta jo sklenila stečajni dolžnik in banka G., z vidika zaščite pred nepoštenimi pogoji, ki jo zagotavlja Direktiva 93/13.

41. Na stopnji izdelave načrta poplačila upnikov stečajno sodišče, ki bi po uradni dolžnosti ali na podlagi prošnje potrošnika dvomilo o nepoštenosti pogojev pogodbe, iz katere izvira prijavljena terjatev v stečajnem postopku, ne more presojati o nepoštenosti teh pogojev in posledično ne more spremeniti seznama terjatev, tudi če takšen preizkus pred tem ni bil opravljen.

42. Nasprotno lahko stečajno sodišče prekine odločanje in predloži vprašanje o nepoštenosti teh pogodbenih pogojev stečajnemu sodniku, ker ima ta pooblastilo, da po uradni dolžnosti spremeni seznam terjatev. Zoper sklep, ki bi ga sprejel stečajni sodnik na podlagi predložitve tega vprašanja, se lahko vloži tožba pri stečajnem sodišču. Taka sprememba seznama terjatev je vseeno prepuščena presoji stečajnega sodnika, ki ga ne zavezuje stališče stečajnega sodišča v zvezi s tem.

43. Drugič, v celotnem času trajanja stečajnega postopka ni mogoče sprejeti nobenega začasnega ukrepa, s katerim bi se, kadar je primerno, prilagodil znesek plače stečajnega dolžnika, ki se odtegne.

44. V teh okoliščinah je predložitveno sodišče postavilo dve vprašanji za predhodno odločanje, ki ju bom obravnaval zaporedoma, ob čemer bom predstavil tudi pregled splošnih načel iz sodne prakse Sodišča, ki je imelo večkrat priložnost po uradni dolžnosti obravnavati vprašanje preučitve nepoštenosti pogodbenih pogojev in nekajkrat tudi vprašanje sprejetja začasnih ukrepov v okviru varstva potrošnikov.

[6] Omeniti je treba, da je poljska vlada na obravnavi potrdila, da stečajni sodnik sicer lahko zaprosi upravitelja za spis in zbere dokaze, vendar ga ne pridobi po uradni dolžnosti in tega ne stori samodejno.

Prvo vprašanje za predhodno odločanje: preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti

45. Glede na obrazložitev predložitvenega sodišča, ki izhaja iz predloga za sprejetje predhodne odločbe ter iz jedra vprašanja, kot je predstavljeno v točkah od 39 do 42 teh sklepnih predlogov, predlagam – zato da bi se predložitvenemu sodišču zagotovil koristen odgovor – da se prvo vprašanje za predhodno odločanje[7] preoblikuje tako, da naj Sodišče presodi, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki določa, da je v stečajnem postopku stečajno sodišče vezano na seznam terjatev, potem ko ga je potrdil sodni organ in se nadaljuje postopek pred stečajnim sodiščem, tako da to sodišče ne more presojati nepoštenosti pogodbenih pogojev in posledično niti spreminjati tega seznama, temveč mora, kadar je primerno, prekiniti odločanje in predložiti vprašanje o morebitni nepoštenosti teh pogojev temu sodnemu organu.

46. Naj uvodoma spomnim, da sistem varstva, ki je vzpostavljen z Direktivo 93/13, temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske sposobnosti in ravni obveščenosti, zaradi česar pristopi k pogojem, ki jih je predhodno sestavil prodajalec ali ponudnik in na vsebino katerih ne more vplivati.[8]

47. Ob upoštevanju tega podrejenega položaja člen 6(1) Direktive 93/13 določa, da nepošteni pogoji za potrošnika niso zavezujoči.[9] Poleg tega morajo države članice v skladu s členom 7(1) te direktive v povezavi z njeno štiriindvajseto uvodno izjavo zagotoviti ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v potrošniških pogodbah.

48. Sodišče je poleg tega poudarilo, da je položaj neenakosti potrošnika v razmerju do prodajalca ali ponudnika mogoče odpraviti le z aktivnim posredovanjem nacionalnega sodišča, ki odloča o takih sporih, zunaj okvira pogodbenih strank.[10] Sodišče je tako tudi v okviru postopka v primeru insolventnosti presodilo, da mora nacionalno sodišče v okviru nalog, ki jih opravlja, po uradni dolžnosti presoditi nepoštenost pogodbenega pogoja, ki spada na področje uporabe Direktive 93/13, in tako izravnati neravnovesje med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, če ima na voljo potrebne pravne in dejanske elemente.[11]

[7] V skladu z ustaljeno sodno prakso mora Sodišče v okviru postopka sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, uvedenega s členom 267 PDEU, nacionalnemu sodišču dati koristen odgovor, ki mu omogoča rešitev spora, o katerem odloča. S tega vidika mora Sodišče po potrebi preoblikovati vprašanja, ki so mu bila predložena (glej sodbo z dne 16. julija 2020, Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 in C-259/19, EU:C:2020:578, točka 46)).

[8] Glej zlasti sodbi z dne 15. junija 2023, Bank M. (Posledice ničnosti pogodbe) (C-520/21, EU:C:2023:478, točka 54 in navedena sodna praksa), in z dne 11. aprila 2024, Air Europa Líneas Aéreas (C-173/23, EU:C:2024:295, točka 27 in navedena sodna praksa).

[9] Gre za zavezujočo določbo, katere namen je formalno ravnotežje med pravicami in obveznostmi sopogodbenikov, določeno s pogodbo, zamenjati z dejanskim ravnotežjem, tako da se med sopogodbeniki spet vzpostavi enakost. Glej v zvezi s tem zlasti sodbi z dne 11. aprila 2024, Air Europa Líneas Aéreas (C-173/23, EU:C:2024:295, točka 28 in navedena sodna praksa), in z dne 17. julija 2014, Sánchez Morcillo in Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, točka 23 in navedena sodna praksa).

[10] Glej sodbi z dne 21. aprila 2016, Radlinger in Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, točka 53 in navedena sodna praksa), in z dne 14. decembra 2023, Getin Noble Bank (Zastaralni rok za zahtevke za vračilo) (C-28/22, EU:C:2023:992, točka 78 in navedena sodna praksa).

[11] Glej zlasti sodbe z dne 4. junija 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, točka 35); z dne 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 46); z dne 30. aprila 2014, Barclays Bank (C-280/13, EU:C:2014:279, točka 34); z dne 17. julija 2014, Sánchez Morcillo in Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, točka 24), in z dne 21. aprila 2016, Radlinger in Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, točka 59), v katerih je Sodišče zlasti presodilo, da člen 7(1) Direktive 93/13 nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, ki v primeru postopka zaradi insolventnosti sodišču, ki odloča v tem postopku, ne dopušča, da po uradni dolžnosti preizkusi morebitno nedovoljenost pogodbenih pogojev, na katerih temeljijo terjatve, prijavljene v okviru tega postopka, čeprav ima navedeno sodišče za to na voljo potrebne pravne in dejanske elemente.

49. Tako kot je Sodišče lahko pojasnilo v zvezi z nacionalnimi postopki izvršbe, kot so postopki izvršbe na podlagi hipoteke [12], za nacionalne postopke zaradi insolventnosti veljajo zahteve, ki izhajajo iz sodne prakse Sodišča in so namenjene zagotovitvi učinkovitega varstva potrošnikov.

50. Nacionalno sodišče mora na podlagi člena 6(1) Direktive 93/13 izpeljati vse posledice, ki lahko v skladu z nacionalnim pravom izhajajo iz ugotovitve nepoštenosti pogoja, da bi se prepričalo, da navedeni pogoj za potrošnika ni zavezujoč, kar pomeni, da mora zavrniti uporabo pogoja, ki se šteje za nepoštenega, zato da ta pogoj nima zavezujočih učinkov za tega potrošnika, in da se zanj vzpostavi pravni in dejanski položaj, v kakršnem bi bil, če tega pogoja ne bi bilo. [13]

51. Če pravo Unije nekega področja ne ureja, iz sodne prakse izhaja tudi, da se v nacionalnem pravnem redu vsake države članice po načelu njene procesne avtonomije določijo pristojna sodišča in postopkovna pravila za pravna sredstva, ki zagotavljajo varstvo pravic, ki jih posameznikom daje pravo Unije. Na tej podlagi ta postopkovna pravila ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki veljajo za podobna nacionalna pravna sredstva (načelo enakovrednosti), in ne smejo praktično onemogočiti oziroma pretirano otežiti uveljavljanja pravic, ki jih določa pravni red Unije (načelo učinkovitosti). [14]

52. V obravnavani zadevi iz informacij, ki jih je predložilo predložitveno sodišče, ne izhaja, da se upoštevna poljska zakonodaja uporablja različno glede na to, ali se spor nanaša na pravice, ki izhajajo iz nacionalnega prava, ali na pravice, ki izhajajo iz prava Unije, zato se bo analiza v nadaljevanju nanašala samo na skladnost zadevne nacionalne ureditve z načelom učinkovitosti.

53. Kar zadeva načelo učinkovitosti, iz sodne prakse Sodišča izhaja, da je treba vsak primer, v katerem se postavlja vprašanje, ali neka nacionalna postopkovna določba onemogoča ali preveč otežuje uporabo prava Unije, preizkusiti ob upoštevanju umestitve te določbe v celotnem postopku, poteka tega postopka in njegovih posebnosti, po potrebi skupaj z načeli, na katerih temelji nacionalni pravni sistem, kot so načelo varstva pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in načelo učinkovitega poteka postopka. [15]

54. Na podlagi navedenih preudarkov bom najprej preučil vprašanje predložitve presoje nepoštenosti pogodbenih pogojev stečajnemu sodniku glede na člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13. Nato bom odgovoril na nekatere trditve, ki sta jih v bistvu podala upravitelj banke in upravitelj stečajnega dolžnika, ki menita, da se je imel stečajni dolžnik med stečajnim postopkom priložnost sklicevati na nepoštenost pogojev v zadevni kreditni pogodbi in da bi se zato moralo šteti, da je ostal povsem pasiven oziroma se je ob poznavanju dejstev odpovedal sklicevanju na varstvo, ki mu je zagotovljeno z Direktivo 93/13. Nazadnje bom Sodišču predlagal odgovor na prvo vprašanje za predhodno odločanje glede na vse predstavljene elemente in glede na okoliščine postopka v glavni stvari.

[12] Glej sodbo z dne 29. oktobra 2015, BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731, točka 20 in navedena sodna praksa).

[13] Glej v tem smislu sodbe z dne 30. junija 2022, Profi Credit Bulgaria (Pobot po uradni dolžnosti v primeru nepoštenega pogoja) (C-170/21, v nadaljevanju: sodba Profi Credit Bulgaria, EU:C:2022:518, točki 41 in 42); z dne 15. junija 2023, Getin Noble Bank (Odložitev izpolnjevanja kreditne pogodbe) (C-287/22, EU:C:2023:491, točka 39), in z dne 5. septembra 2024, Novo Banco in drugi (C-498/22 do C-500/22, EU:C:2024:686, točki 138 in 139 ter navedena sodna praksa).

[14] Glej v tem smislu sodbo z dne 12. februarja 2015, Baczó in Vizsnyiczai (C-567/13, EU:C:2015:88, točki 41 in 42 ter navedena sodna praksa).

[15] Glej zlasti sodbi z dne 27. februarja 2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, točka 51 in navedena sodna praksa), in z dne 22. aprila 2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, točka 53).

Predložitev presoje nepoštenosti pogodbenih pogojev stečajnemu sodniku z vidika načela učinkovitosti

55. Sodišče je že presodilo, da dejstvo, da se od potrošnika zahteva aktivno ravnanje in nadaljevanje ločenega kontradiktornega postopka [16], ali da konkretni postopek vključuje nekatere postopkovne zahteve, ki jih mora potrošnik spoštovati za uveljavitev svojih pravic [17], ne pomeni, da zaradi tega ni deležen učinkovitega sodnega varstva.

56. Postavlja se torej vprašanje, v kolikšnem obsegu bi novo posredovanje stečajnega sodnika potrošniku lahko zagotovilo učinkovito sodno varstvo in izpolnilo pogoje iz člena 6(1) in člena 7(1) Direktive 93/13.

57. V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da iz predloga za sprejetje predhodne odločbe izhaja, da stečajnega sodnika, ki mu je bilo predloženo vprašanje nepoštenosti pogodbenih pogojev, da bi po potrebi spremenil seznam terjatev, posledično ne zavezuje mnenje stečajnega sodišča glede nepoštenosti zadevnih pogojev in se lahko odloči, da tega seznama ni treba spreminjati. Uporabljive določbe nacionalnega prava poleg tega ne določajo, da bi moral stečajni sodnik presojati nepoštenost pogodbenih pogojev niti da bi mu stečajno sodišče lahko naložilo, da mora to storiti. Presojo morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev ob novem posredovanju stečajnega sodnika torej obkroža neka negotovost.

58. Iz elementov spisa je razvidno tudi, da je zoper sklep, ki ga sprejme stečajni sodnik, mogoče vložiti tožbo pri stečajnem sodišču, ki je nato pristojno za ponovno preučitev morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev. [18] Če bi se vložila tožba zoper sklep stečajnega sodnika, bi torej stečajno sodišče po končanem „sodnem pingpongu“ [19] neizogibno moralo odločiti o vprašanju nepoštenosti zadevnih pogodbenih pogojev in spremembi seznama terjatev.

59. Prej opisani negotovosti je treba dodati, kot poudarja predložitveno sodišče, neupravičeno zamudo pri obravnavi zadeve, ker ima to sodišče že na voljo vse dejanske in pravne elemente, na podlagi katerih lahko presodi morebitno nepoštenost zadevne kreditne pogodbe.

60. Poleg tega ugotavljam, da je po mnenju predložitvenega sodišča posledica odločitve, da prekine odločanje in predloži vprašanje o nepoštenosti pogodbenih pogojev stečajnemu sodniku, ta, da se ves čas, dokler traja morebitni preizkus tega vprašanja pri stečajnem sodniku, polovica plače stečajnega dolžnika še naprej odteguje in steka v stečajno maso. V obravnavani zadevi naj bi stečajni dolžnik poudaril, da znesek plače, ki mu ostane po tem odtegljaju, ne zadostuje za njegovo preživetje in preživetje njegove družine. Določbe, ki se uporabljajo za stečajni postopek, kot jih je predstavilo predložitveno sodišče, niti stečajnemu sodišču niti stečajnemu sodniku ne dopuščajo

[16] Glej v tem smislu sodbo Profi Credit Bulgaria (točke od 45 do 49), v kateri je Sodišče menilo, da nacionalna ureditev, ki določa, da preizkus obstoja terjatve v okviru postopka za izdajo plačilnega naloga ni v pristojnosti sodišča, in posledično zadevnemu potrošniku nalaga, da mora za uresničitev svoje pravice do celostnega vračila opraviti ločen postopek, ni v nasprotju z načelom učinkovitosti.

[17] Glej sodbo z dne 31. maja 2018, Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367, točki 50 in 54), v kateri je Sodišče zlasti menilo, da učinkovitost varstva, ki se želi doseči z Direktivo 93/13, ne nasprotuje obstoju drugih učinkovitih postopkovnih možnosti, ki potrošniku omogočajo, da zahteva povračilo zneskov, ki so bili neupravičeno plačani.

[18] Opiram se na ugotovitve upravitelja banke, povezane s pritožbo, ki jo je mogoče vložiti na sklep, ki ga je sprejel stečajni sodnik, ko je preučil ugovor o prerekanju seznama terjatev, ki ga je prvotno pripravil upravitelj.

[19] Ta izraz je generalni pravobranilec M. Bobek uporabil v sklepnih predlogih v zadevi Torubarov (C-556/17, EU:C:2019:339, točka 2) za opis neželenega položaja, v katerem se zadeva znova in znova podaja sem ter tja med sodišči znotraj sodne strukture ali, ko gre za upravno sodstvo, med sodišči in upravnimi organi.

prilagoditve zneska odtegljaja.[20] Namreč in kot sem prej poudaril[21], stečajno sodišče lahko šele takrat, ko izdela načrt poplačila upnikov, upošteva osebni položaj stečajnega dolžnika in v svojem sklepu, povezanem z določitvijo načrta poplačila, s katerim se konča stečajni postopek, odloči o vračilu nižjega mesečnega zneska.

61. V zvezi s tem je iz sodne prakse Sodišča razvidno, da je varstvo, ki ga Direktiva 93/13 daje potrošnikom, razširjeno tudi na primere, v katerih potrošnik, ki je s prodajalcem ali ponudnikom sklenil pogodbo, ki vsebuje nepošteni pogoj, ne uveljavlja nepoštenosti tega pogoja, ali ker ga od uveljavljanja teh pravic odvračajo stroški, ki bi nastali zaradi sodnega postopka[22], ali ker obstaja občutno tveganje, da ne bo vložil zahtevanega ugovora zaradi višine stroškov v primerjavi z zneskom spornega dolga, ki so lahko taki, da potrošnika odvračajo od tega, da bi pri sodišču vložil tožbo za preizkus morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev[23].

62. V okviru stečajnega postopka, kot je ta v obravnavani zadevi, po mojem mnenju obstaja občutno tveganje, da bo stečajni dolžnik, ki je že sicer v negotovem finančnem položaju, odvrnjen od uveljavljanja pravic, ki mu jih zagotavlja Direktiva 93/13. Tako je namreč, ko stečajno sodišče, ki dvomi o nepoštenosti nekaterih pogodbenih pogojev, lahko le prekine odločanje in predloži vprašanje stečajnemu sodniku, s čimer se postopek podaljša in stečajni dolžnik ostane dlje časa v položaju, v katerem se mu od plače še naprej odtegujejo zneski, ki jih ni mogoče prerazporediti, še toliko bolj, ker ni zagotovljeno, da bo stečajni sodnik preizkusil nepoštenost zadevnih pogojev.

63. Če je stečajno sodišče vprašanje nepoštenosti nekaterih pogojev že predložilo stečajnemu sodniku, po uradni dolžnosti ali na predlog stečajnega dolžnika, stečajni dolžnik morda ne želi vložiti tožbe zoper sklep stečajnega sodnika tudi zato, da s tem ne bi še dodatno zakasnil trenutka, v katerem stečajno sodišče lahko upošteva njegove finančne težave pri pripravi načrta poplačila upnikov, čeprav bi to pomenilo, da bo zadevna terjatev upoštevana v celoti.

64. V teh okoliščinah menim, da stečajni postopek iz postopka v glavni stvari ogroža uresničevanje cilja, ki ga uresničuje Direktiva 93/13, in je v nasprotju s sodno prakso Sodišča, v skladu s katero posebnosti sodnih postopkov, ki med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom potekajo na podlagi nacionalnega prava, ne smejo pomeniti sredstva, ki bi lahko vplivalo na pravno varstvo, ki ga morajo imeti potrošniki v skladu z določbami Direktive 93/13.[24]

[20] Naj navedem, da na podlagi ugotovitev strank, ki zatrjujejo nasprotno, in njihovih odgovorov na vprašanja na obravnavi, nisem mogel ugotoviti, ali in –kadar je primerno – pod kakšnimi pogoji zadevno nacionalno pravo stečajnemu dolžniku dopušča, da predlaga in doseže izključitev nekaterega svojega premoženja iz stečajne mase ter v kolikšnem obsegu se tako predvideno premoženje lahko nanaša na odtegljaje od njegove plače. Ker je zgolj nacionalno sodišče pristojno za ugotavljanje in presojo dejstev iz spora o glavni stvari ter za razlago in uporabo nacionalnega prava (sodba z dne 9. julija 2020, Raiffeisen Bank in BRD Groupe Société Générale, C-698/18 in C-699/18, v nadaljevanju: sodba Raiffeisen Bank in BRD Groupe Société Générale, EU:C:2020:537, točka 46), za namene te analize izhajam iz predpostavke, da nacionalno pravo, ki se uporablja za zadevni stečajni postopek, niti stečajnemu sodišču niti stečajnemu sodniku ne dopušča spreminjanja odtegljajev od plače stečajnega dolžnika, kot izhaja iz predloga za sprejetje predhodne odločbe.

[21] Glej točko 33 zgoraj.

[22] Glej v tem smislu na primer sklep z dne 16. novembra 2010, Pohotovosť (C-76/10, EU:C:2010:685, točki 43 in 44); sodbe z dne 21. novembra 2002, Cofidis (C-473/00, EU:C:2002:705, točka 34); z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, točka 54), in z dne 4. junija 2020, Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, točka 31 in navedena sodna praksa).

[23] Glej sodbo z dne 17. maja 2022, Impuls Leasing România (C-725/19, v nadaljevanju: sodba Impuls Leasing România, EU:C:2022:396, točke 50, 58 in 59 ter navedena sodna praksa), v kateri je Sodišče navedlo, da je zelo verjetno, da dolžnik, ki je s plačilom v zamudi, nima finančnih sredstev, potrebnih za zagotovitev zahtevane varščine, kar velja še toliko bolj, ko vrednost predmeta vloženih tožb presega skupno vrednost pogodbe. V zvezi s tem glej tudi sodbe z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, točki 67 in 68); z dne 26. junija 2019, Addiko Bank (C-407/18, EU:C:2019:537, točka 60), in z dne 4. maja 2023, BRD Groupe Societé Générale in Next Capital Solutions (C-200/21, EU:C:2023:380, točki 38 in 39).

[24] Glej zlasti sodbe z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, točka 55); z dne 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točka 62); z dne 17. julija 2014, Sánchez Morcillo in Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, točka 46), in Impuls Leasing România (točka 45 in navedena sodna praksa).

65. Šteti je treba, da hipotetičnost preizkusa nepoštenosti pogodbenih pogojev pred sodnim organom ne zadostuje za zagotovitev polnega učinka varstva potrošnikov, ki mu sledi Direktiva 93/13. Nujno je, da se tak nadzor opravi, po potrebi po uradni dolžnosti, opravi pa ga lahko bodisi prvo sodišče, vključeno v postopek, ali drugo sodišče, in ne sme biti občutnega tveganja, da se potrošnik odreče uporabi zaščite pred nepoštenimi pogoji na podlagi Direktive 93/13, ker mora biti ta zaščita konkretna in učinkovita, ne teoretična ali navidezna.

66. Zato v okoliščinah obravnavane zadeve in glede na sodno prakso Sodišča obstajajo tehtni indici, da člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 preprečujeta uporabo zadevnih nacionalnih postopkovnih pravil, ki po mojem mnenju niso niti primerno niti učinkovito sredstvo za prenehanje uporabe nepoštenih pogojev, zato je varstvo potrošnikov nepopolno in nezadostno.

67. Zdi se mi, da te ugotovitve ne izpodbija niti okoliščina, da sklep, s katerim je stečajni sodnik prvotno odobril seznam terjatev, postane pravnomočen, kot je na obravnavi poudaril upravitelj banke, če se zoper ta sklep ne vloži ugovor.

68. Načelo pravnomočnosti je seveda pomembno tako v pravnem redu Unije kot v nacionalnih pravnih redih in Sodišče je ob številnih priložnostih poudarilo, da je zaradi zagotavljanja stabilnosti prava in pravnih razmerij ter učinkovitega izvajanja sodne oblasti pomembno, da sodnih odločb, ki so postale pravnomočne po tem, ko so bila izčrpana vsa razpoložljiva pravna sredstva, ali po tem, ko so se iztekli roki za uveljavljanje teh pravic, ni več mogoče izpodbijati. [25]

69. Sodišče je tudi priznalo, da varstvo potrošnika ni absolutno. Natančneje, menilo je, da pravo Unije nacionalnega sodišča ne zavezuje, da ne uporabi nacionalnih postopkovnih pravil, po katerih odločba postane pravnomočna, čeprav se s tako uporabo lahko odpravi kršitev določbe iz Direktive 93/13, ne glede na njeno naravo, vendar le, če se spoštujeta načeli enakovrednosti in učinkovitosti [26] in če ne obstaja nezanemarljivo tveganje, da potrošnik ne bo vložil tožbe v za to predvidenem roku [27].

70. Sodišče je pojasnilo tudi, da lahko ob upoštevanju narave in pomena javnega interesa, na katerem temelji varstvo, ki ga potrošnikom zagotavlja Direktiva 93/13, nacionalna ureditev, s katero se šteje, da je bil preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev opravljen po uradni dolžnosti in da je zajet s pravnomočnostjo, tudi če v odločbi ni nobene obrazložitve glede tega, odvzame pomen obveznosti nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preuči morebitno nepoštenost pogodbenih pogojev. [28]

71. Sodišče je menilo, da če ni obrazložitve, iz katere bi izhajal obstoj nadzora nad nepoštenostjo zadevnih pogodbenih pogojev, potrošnik ni bil obveščen o obstoju tega nadzora niti vsaj na kratko o razlogih, na podlagi katerih bi sodišče ugotovilo, da zadevni pogoji niso nepošteni. Vendar

[25] Glej zlasti sodbe z dne 16. marca 2006, Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, točka 20 in navedena sodna praksa); z dne 6. oktobra 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, v nadaljevanju: sodba Asturcom, EU:C:2009:615, točki 35 in 36); z dne 26. januarja 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, točka 46), in z dne 17. maja 2022, SPV Project 1503 in drugi (C-693/19 in C-831/19, v nadaljevanju: sodba SPV Project 1503, EU:C:2022:395, točka 57 in navedena sodna praksa).

[26] Glej v tem smislu sodbe z dne 26. januarja 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, točka 49 in navedena sodna praksa); SPV Project 1503 (točka 58 in navedena sodna praksa); z dne 17. maja 2022, Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394, točki 41 in 42 ter navedena sodna praksa), in z dne 18. januarja 2024, Getin Noble Bank in drugi (Preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti) (C-531/22, EU:C:2024:58, točka 57 in navedena sodna praksa). Glej tudi sklepne predloge generalnega pravobranilca E. Tancheva v združenih zadevah SPV Project 1503 in drugi (C-693/19 in C-831/19, EU:C:2021:615, točki 71 in 72), in sklep z dne 28. novembra 2018, PKO Bank Polski (C-632/17, EU:C:2018:963, točka 45 in navedena sodna praksa).

[27] Glej sodbo z dne 18. februarja 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, točke od 45 do 55).

[28] Glej sodbo SPV Project 1503 (točka 65).

učinkovitega nadzora morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev, kot se zahteva z Direktivo 93/13, ne bi bilo mogoče zagotoviti, če bi pravnomočnost veljala tudi za sodne odločbe, v katerih tak nadzor ni omenjen. [29]

72. V takih primerih se z zahtevo po učinkovitem sodnem varstvu zahteva, da lahko sodišče, ki se mu zadeva predloži pozneje, presodi, in sicer tudi prvič, morebitno nepoštenost pogodbenih pogojev, ki so bili podlaga za odločbo, ki jo je na predlog upnika prej izdalo sodišče in zoper katero dolžnik ni vložil ugovora. [30]

73. Ob upoštevanju te sodne prakse menim, da v okoliščinah zadeve iz postopka v glavni stvari, ko obstaja pravnomočen sklep stečajnega sodnika, medtem ko ni bil opravljen preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev, ki so podlaga za terjatev v stečajnem postopku, Direktiva 93/13 nalaga stečajnemu sodišču, da po uradni dolžnosti ali na predlog stranke presodi morebitno nepoštenost pogojev in na podlagi tega sprejme potrebne posledice, čim ima na razpolago pravne in dejanske elemente, ki so potrebni za to.

74. V skladu s sodno prakso Sodišča bi lahko bilo drugače le, če je stečajni sodnik izrecno navedel, da je opravil preizkus nepoštenosti zadevnih pogodbenih pogojev in da ta preizkus, obrazložen vsaj na kratko, ni razkril obstoja nepoštenih pogojev, ob tem pa je, kadar je primerno, pojasnil še, da presoje tega stečajnega sodnika na podlagi tega preizkusa ni več mogoče izpodbijati, če se v za to določenem roku ne vloži ugovor. Vendar v obravnavani zadevi ni tako, kar ni sporno.

Pasivnost stečajnega dolžnika glede drugih možnosti sklicevanja na pravice, ki so zagotovljene z Direktivo 93/13

75. Iz sodne prakse res izhaja, da zahteve po spoštovanju načela učinkovitosti ni mogoče tako razširiti, da bi v celoti nadomestila popolno pasivnost zadevnega potrošnika. [31] V zvezi s tem je pomembno poudariti, da je Sodišče v sodbi Asturcom [32] prvič poročalo o tej izrecni omejitvi posredovanja nacionalnega sodišča po uradni dolžnosti v zvezi z varstvom, ki ga potrošniki uveljavljajo na podlagi Direktive 93/13. To je tudi edina zadeva, v kateri je Sodišče neposredno izpeljalo sklep iz te ugotovitve. [33] V tej zadevi se je postavilo vprašanje nepoštenosti arbitražne klavzule pred sodiščem, ki je bilo zadolženo za izvršbo na podlagi pravnomočne arbitražne odločbe. Sodišče je menilo, da v okoliščinah, kakršne so bile v obravnavani zadevi, na podlagi načela učinkovitosti ni mogoče zahtevati, da nacionalno sodišče ne samo nadomesti postopkovno opustitev s strani potrošnika, ki ne pozna svojih pravic, temveč tudi v celoti nadomesti popolno

[29] Glej v tem smislu sodbo z dne 17. maja 2022, Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394, točki 49 in 50), ter sklepne predloge generalne pravobranilke L. Medina v zadevi Všeobecná úverová banka (C-598/21, EU:C:2023:22, točka 99). Nasprotno pa je v točki 51 prej navedene sodbe Ibercaja Banco Sodišče menilo, da bi bilo to varstvo zagotovljeno, če bi nacionalno sodišče v odločbi o dovolitvi izvršbe na s hipoteko zavarovani nepremičnini izrecno navedlo, da je po uradni dolžnosti opravilo preizkus nepoštenosti pogojev, na podlagi katerih je bil začet postopek izvršbe na s hipoteko zavarovani nepremičnini, da ta preizkus, obrazložen vsaj na kratko, ni razkril obstoja nepoštenih pogojev in da je potrošnik glede uveljavljanja morebitne nepoštenosti teh pogojev prekludiran, če v roku, določenem v nacionalnem pravu, ne vloži ugovora.

[30] Glej v tem smislu sodbi SPV Project 1503 (točki 65 in 66) in z dne 18. januarja 2024, Getin Noble Bank in drugi (Preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti) (C-531/22, EU:C:2024:58, točka 58 in navedena sodna praksa).

[31] Glej med drugim sodbe z dne 17. maja 2022, Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397, točka 28); z dne 22. septembra 2022, Vicente (Postopek za plačilo odvetniške nagrade) (C-335/21, v nadaljevanju: sodba Vicente, EU:C:2022:720, točka 56); z dne 13. julija 2023, CAJASUR Banco (C-35/22, EU:C:2023:569, točka 28), in z dne 18. januarja 2024, Getin Noble Bank in drugi (Preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti) (C-531/22, EU:C:2024:58, točka 45).

[32] Sodba Asturcom (točki 47 in 48).

[33] Sodišče je pojem „pasivnost“ včasih omenilo tudi v zvezi z dejstvom, da ni mogoče šteti, da je zahteva, da mora potrošnik sprožiti sodni postopek, sama po sebi v nasprotju z načelom učinkovitosti (glej sodbe z dne 10. septembra 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, točke od 55 do 57); z dne 1. oktobra 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, točki 62 in 63), in Profi Credit Bulgaria (točka 48)).

pasivnost zadevnega potrošnika, ki se niti ni udeležil arbitražnega postopka, niti ni nastopil pred arbitrom niti v dvomesečnem roku, ki je določen z nacionalnimi predpisi, ni vložil tožbe za razveljavitev arbitražne odločbe, ki je s tem postala pravnomočna.

76. Kljub temu pa menim, da so okoliščine primera drugačne od tistih, v katerih je Sodišče v zadevi Asturcom prišlo do tega sklepa. V obravnavani zadevi je stečajni dolžnik sodeloval v stečajnem postopku in je po svojem pravnem zastopniku nastopil pred stečajnim sodiščem. Ta zastopnik je po obravnavi pred stečajnim sodiščem predložil tudi dokument z namenom ugotoviti nepoštenost nekaterih pogojev zadevne kreditne pogodbe, s čimer je imelo stečajno sodišče možnost, da se vpraša v zvezi s tem.

77. Drži, da stečajni dolžnik ni prerekal seznama terjatev in ni vložil ugotovitvene tožbe o neobstoju sporne terjatve.

78. Vendar mu vseeno ni mogoče očitati popolne pasivnosti.

79. Sodišče je namreč ob številnih priložnostih natančneje pojasnilo sprejeto stališče v sodbi Asturcom. Sodišče je večkrat napotilo na to sodno prakso v zvezi s popolno pasivnostjo potrošnika in dodalo, da je treba preučiti, ali glede na posebnosti zadevnega nacionalnega postopka obstaja nezanemarljivo tveganje, da bodo v postopkih, ki jih sprožijo prodajalci ali ponudniki proti potrošnikom, slednji odvrnjeni od uveljavljanja pravic, ki jih imajo na podlagi Direktive 93/13, zlasti zaradi posebej kratkega roka, predvidenega za vložitev tožbe, ker jih stroški sodnega postopka v primerjavi z zneskom izpodbijanega dolga odvračajo od obrambe ali ker ne poznajo ali se ne zavedajo svojih pravic. [34]

80. V obravnavani zadevi iz elementov spisa izhaja, da stečajni dolžnik v okviru stečajnega postopka v poljskem pravu načeloma lahko vloži ugovor zoper seznam terjatev ali tožbo za ugotovitev neobstoja terjatve le, če je upravitelju pred tem izjavil, da prereka zadevno terjatev. Predložitveno sodišče je ob tem navedlo, da če je stečajni dolžnik upravitelju izrazil dvom glede nepoštenosti pogodbenih pogojev, bi to pomenilo, da je treba opraviti postopek pred splošnim sodiščem [35], kar bi dodatno podaljšalo stečajni postopek, med katerim bi se še naprej izvrševali odtegljaji od plače stečajnega dolžnika, in povzročilo dodatne sodne stroške.

81. Poleg tega stečajni dolžnik s tem, ko izjavi, da priznava terjatev, izgubi pravico do poznejšega sklicevanja na ničnost pogodbe, na kateri temelji zadevna terjatev. Na obravnavi se je potrdilo, da takšno priznavanje pomeni, da stečajni dolžnik priznava tako znesek terjatve kot njeno pravno podlago. V zvezi z rokom, v katerem mora stečajni dolžnik predložiti izjavo o priznanju ali prerekanju terjatve, v spisu ni ničesar, kar bi ta rok določalo, zakon o postopkih zaradi insolventnosti pa določa le, da gre za „določen rok“, ki ga sporoči upravitelj. [36]

[34] Glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 13. julija 2023, CAJASUR Banco (C-35/22, EU:C:2023:569, točka 28), ki napotuje na sodbo Vicente (točka 56 in navedena sodna praksa), ta pa napotuje na točki 54 in 56 sodbe z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349). Glej tudi sodbo z dne 18. januarja 2024, Getin Noble Bank in drugi (Preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti) (C-531/22, EU:C:2024:58, točki 53 in 60).
Sodišče je še v nekaterih drugih okoliščinah zavrnilo pasivnost potrošnika v smislu sodne prakse Asturcom: glej sodbo z dne 17. maja 2022, Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397, točka 38), in sklepne predloge generalne pravobranilke L. Medina v zadevi GR REAL (C-351/23, EU:C:2024:950, točka 105).

[35] Če je upravitelj banke na obravnavi izpodbijal to trditev, naj spomnim, da je v okviru postopka na podlagi člena 267 PDEU, ki temelji na jasni ločitvi nalog med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, zgolj nacionalno sodišče pristojno za ugotavljanje in presojo dejanskega stanja spora o glavni stvari ter za razlago in uporabo nacionalnega prava (glej sodbo Raiffeisen Bank in BRD Groupe Société Générale, točka 46).

[36] Člen 243 zakona o postopkih zaradi insolventnosti.

82. Predložitveno sodišče je poleg tega navedlo, da je treba ugovor proti seznamu terjatev vložiti v dvotedenskem roku od dne objave tega seznama, da je ob tem treba plačati sorazmerne stroške postopka v višini 5 % zneska, ki je predmet spora, in da stroški ne morejo biti nižji od 30 PLN (približno 6 EUR) niti višji od 100.000 PLN (približno 22.000 EUR).[37] Poleg tega naj bi te stroške moral plačati stečajni dolžnik iz svojih lastnih sredstev, ki izhajajo iz preostalega dela plače po odtegljajih.

83. Sodišče pa je že imelo priložnost odločiti, da je dvotedenski rok posebej kratek in povzroča nezanemarljivo tveganje, da potrošnik ne bo vložil zahtevanega ugovora[38], ter da to, da je treba plačati varščino, ki se izračuna glede na vrednost predmeta zahtevka, dolžnika lahko odvrne od vložitve ugovora[39].

84. Nazadnje, ne pozabimo, da je priznavanje podrejenega položaja potrošnika v razmerju do prodajalca ali ponudnika, tako glede pogajalske sposobnosti kot glede ravni obveščenosti, v središču sistema varstva, ki ga zagotavlja Direktiva 93/13. V sodni praksi se neprestano ponavlja, da potrošniki morda ne vedo za nepoštenost pogoja iz pogodbe o hipotekarnem kreditu ali se ne zavedajo obsega svojih pravic, ki izhajajo iz Direktive 93/13[40], in sicer ob popolni izvršitvi pogodbe ali po njej[41].

85. Tako po mojem mnenju stečajnemu dolžniku ni mogoče pripisati povsem pasivnega ravnanja zgolj na podlagi dejstva, da je do ugovarjanja v povezavi z nepoštenostjo nekaterih pogojev kreditne pogodbe iz obravnavane zadeve prišlo šele na pozni stopnji v postopku.

86. Iz navedenega izhaja, da podrobna pravila uresničevanja pravice do uveljavljanja varstva, ki ga zagotavlja Direktiva 93/13, v okviru stečajnega postopka v poljskem pravu, kot jih je predstavilo predložitveno sodišče, vsebujejo elemente, na podlagi katerih je mogoče resno podvomiti o učinkovitosti razpoložljivih možnosti sodnega nadzora. Po mojem mnenju tako obstaja nezanemarljivo tveganje, da potrošnik pri upravitelju ne bo uveljavljal varstva, do katerega je upravičen na podlagi Direktive 93/13, ker ne pozna ali se ne zaveda obsega svojih pravic, in da ne bo vložil ugovora zoper seznam terjatev, ker ga stroški ugovora v primerjavi z zneskom zahtevanega dolga odvračajo od obrambe in ker je, poleg vsega, rok za ugovor še posebej kratek. V teh pogojih zato ni mogoče šteti, da je stečajni dolžnik izkazal popolno pasivnost v smislu sodne prakse iz točke 75 teh sklepnih predlogov.

[37] Po menjalnem tečaju z dne 20. septembra 2023.

[38] Glej sodbi z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, točki 65 in 66), in z dne 18. januarja 2024, Getin Noble Bank in drugi (Preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti) (C-531/22, EU:C:2024:58, točke od 53 do 55 in navedena sodna praksa).

[39] Glej sklepne predloge generalnega pravobranilca E. Tancheva v zadevi Impuls Leasing România (C-725/19, EU:C:2021:616, točka 58), in sodbo Impuls Leasing România (točka 60).

[40] Glej zlasti sodbe z dne 20. septembra 2018, OTP Bank in OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, točka 88); z dne 10. junija 2021, BNP Paribas Personal Finance (C-776/19 do C-782/19, EU:C:2021:470, točka 45), in z dne 25. aprila 2024, Banco Santander (Začetek teka zastaralnega roka) (C-561/21, EU:C:2024:362, točka 33).

[41] Glej sodbo Raiffeisen Bank in BRD Groupe Société Générale (točka 65 in navedena sodna praksa).

Odpoved sklicevanju na pravice, ki so zagotovljene z Direktivo 93/13

87. Sodišče je pojasnilo, da sistem varstva, vzpostavljen z Direktivo 93/13, ni obvezen. Pravica do učinkovitega varstva potrošnika vključuje pravico, da posameznik svojih pravic ne uveljavlja, tako da mora nacionalno sodišče glede na okoliščine primera upoštevati voljo, ki jo potrošnik izrazi, kadar ta kljub temu, da ve, da nepošten pogoj ni zavezujoč, nasprotuje njegovi izključitvi, s čimer poda svobodno in zavestno soglasje k zadevnemu pogoju. [42]

88. V obravnavani zadevi nič ne kaže, da bi se stečajni dolžnik že takrat, ko je upravitelj sestavil seznam terjatev, zavedal nezavezujoče narave nekaterih pogojev zadevne kreditne pogodbe in posledic, ki iz tega izhajajo, tako da bi se ob poznavanju dejstev odrekel sklicevanju na njihovo nepoštenost in na varstvo, ki mu ga zagotavlja Direktiva 93/13. Njegov stečaj je bil razglašen 15. oktobra 2019 in stečajni sodnik je odobril seznam terjatev s sklepom z dne 26. aprila 2021. Toda stečajni dolžnik je imel zastopnika šele od 3. novembra 2022. Ta pravni zastopnik je poleg tega takoj po obravnavi pred stečajnim sodiščem predložil pisni dokument, v katerem se je skliceval na nepoštenost pogojev v zadevni kreditni pogodbi.

89. Zato menim, da ni mogoče sklepati, da se je stečajni dolžnik, ki mu ni svetoval pravni zastopnik, s tem, ko je upravitelju priznal terjatve in ni vložil ugovora pri stečajnem sodniku, dokončno, prostovoljno in informirano odrekel uporabi sistema varstva proti uporabi nepoštenih pogojev s strani prodajalcev ali ponudnikov, ki je bil z Direktivo 93/13 vzpostavljen v korist potrošnikov.

Predlog glede prvega vprašanja za predhodno odločanje

90. Glede na vse navedene preudarke menim, da poljske postopkovne določbe, ki urejajo stečajni postopek, vsaj način, na katerega se uporabljajo v poljski sodni praksi, stečajnim dolžnikom preveč otežujejo uporabo varstva, ki se jim ga želi zagotoviti z Direktivo 93/13, in torej ne ustrezajo standardom učinkovitega pravnega varstva potrošnikov.

91. Zato Sodišču predlagam, da na prvo vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, ki v stečajnem postopku določa, da je za stečajno sodišče, pred katerim se nadaljuje postopek, potem ko je sodni organ potrdil seznam terjatev z odločbo, iz katere ne izhaja izrecno, da je bil opravljen preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev, ta seznam zavezujoč, tako da ne more po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika presojati nepoštenosti pogodbenih pogojev niti posledično spreminjati tega seznama, temveč mora, kadar je primerno, prekiniti odločanje in predložiti vprašanje o morebitni nepoštenosti teh pogojev temu sodnemu organu.

Drugo vprašanje za predhodno odločanje: sprejetje začasnih ukrepov

92. Z drugim vprašanjem za predhodno odločanje predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki ne omogoča odreditve začasnih ukrepov v stečajnem postopku, kot je ta v obravnavani zadevi.

[42] Glej zlasti sodbi z dne 14. aprila 2016, Sales Sinués in Drame Ba (C-381/14 in C-385/14, EU:C:2016:252, točka 25 in navedena sodna praksa), in z dne 9. julija 2020, Ibercaja Banco (C-452/18, EU:C:2020:536, točke od 25 do 28 in navedena sodna praksa).

93. Kar zadeva vprašanje odobritve začasnih ukrepov[43], naj spomnim, da pravo Unije ne harmonizira postopkov, ki se uporabljajo za preučitev nepoštenosti pogodbenega pogoja. Ti postopki spadajo v nacionalni pravni sistem držav članic v skladu z načelom procesne avtonomije držav članic, vendar pod pogojem, da se spoštujeta načeli enakovrednosti in učinkovitosti.[44] Kot je bilo prej pojasnjeno, bo analiza v nadaljevanju osredotočena na načelo učinkovitosti, ki je edino predmet vprašanj predložitvenega sodišča.

94. Natančneje, glede predlaganih začasnih ukrepov za uveljavljanje pravic, ki izhajajo iz Direktive 93/13, je Sodišče lahko ugotovilo, da člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki sodišču, ki je pristojno za presojo dejanskega stanja in za presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja, ne omogoča, da sprejme začasne ukrepe, kot je prekinitev postopka izvršbe na podlagi hipoteke, kadar je sprejetje teh ukrepov potrebno za zagotovitev polnega učinka odločitve, ki jo je treba sprejeti, kar zadeva nepoštenost pogodbenih pogojev, saj lahko ta ureditev ogrozi učinkovitost varstva, ki se želi zagotoviti z navedeno direktivo.[45]

95. Vendar je ta sodna praksa umeščena v poseben kontekst. Brez te možnosti sprejetja začasnih ukrepov namreč s pravnomočno odločbo sodišča, ki je odločalo o vsebini, o nepoštenosti zadevnega pogodbenega pogoja, bi se temu potrošniku lahko zagotovilo le naknadno zgolj odškodninsko varstvo, ki bi bilo nepopolno in nezadostno ter ne bi pomenilo ne ustreznega ne učinkovitega sredstva za prenehanje uporabe nepoštenih pogojev, kar je v nasprotju s tem, kar določa člen 7(1) Direktive 93/13.[46]

96. Sodišče je poleg tega menilo, da mora biti mogoče odložiti posamično tožbo potrošnika za ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja do izreka pravnomočne sodbe v vzporedni skupinski tožbi, o kateri se odloča in katere izid lahko vpliva na posamične tožbe, toda vseeno obstaja tveganje, da bo potrošnik med sodnim postopkom za ugotovitev ničnosti pogodbe o hipotekarnem kreditu, ki lahko traja precej dolgo, plačeval mesečne obroke v znesku, ki je višji od dejansko dolgovanega, če bi bilo treba zadevni pogoj zavrniti.[47]

97. Če je zadevna nacionalna ureditev dovoljevala sprejetje začasnih ukrepov, je Sodišče pojasnilo še, da polna učinkovitost varstva potrošnikov, ki se želi doseči z Direktivo 93/13, zahteva, da so ti ukrepi določeni v skladu s podrobnimi pravili, ki potrošnika ne odvračajo od vložitve pravnega sredstva in vztrajanja pri njem.[48]

[43] Za ponazoritev dodajam, da je predložitveno sodišče pojasnilo, da je začasni ukrep, o katerem razmišlja, znižanje zneska mesečnih odtegljajev od plače stečajnega dolžnika.

[44] Glej sklepne predloge generalne pravobranilke L. Medina v zadevi M.K. (C-324/23, EU:C:2024:1031, točka 40), in med drugim v sodbah z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, točka 57 in navedena sodna praksa); Vicente (točka 53 in navedena sodna praksa), in z dne 15. junija 2023, Getin Noble Bank (Odložitev izpolnjevanja kreditne pogodbe) (C-287/22, EU:C:2023:491, točka 40).

[45] Glej v tem smislu sodbi z dne 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, točke 59, 60 in 64), in z dne 17. julija 2014, Sánchez Morcillo in Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, točka 28); glej tudi sklep z dne 14. novembra 2013, Banco Popular Español in Banco de Valencia (C-537/12 in C-116/13, EU:C:2013:759, točka 60).

[46] Tako je, ko je izvršba s hipoteko obremenjene nepremičnine opravljena pred izdajo odločbe sodišča, ki je pristojno za vsebinsko obravnavo zadeve, s katero je bila razglašena nepoštenost pogodbenega pogoja, ki je podlaga za hipoteko, in torej ničnost izvršilnega postopka, kar povzroči dokončno in nepovratno izgubo prebivališča, in to toliko bolj, če gre za potrošnikovo družinsko prebivališče, kot je bilo v zadevah Aziz, Banco Popular Español in Banco de Valencia, ter Sánchez Morcillo in Abril García (glej točko 94 teh sklepnih predlogov). Sodišče je enako razlogovalo v zadevi, v kateri je bil sprejet sklep z dne 6. novembra 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti in Secapital (C-75/19, EU:C:2019:950), in sicer postopek, ki je ločen od ugovora in omogoča sklicevanje na nepoštenost pogodbenega pogoja, nima učinka na izid postopka prisilne izvršbe, če ta lahko zavezuje potrošnika pred izidom tožbe za ugotovitev obstoja takih nepoštenih pogojev.

[47] Glej sklep z dne 26. oktobra 2016, Fernández Oliva in drugi (C-568/14 do C-570/14, EU:C:2016:828, točke od 34 do 36), naveden v točki 42 sodbe z dne 15. junija 2023, Getin Noble Bank (Odložitev izpolnjevanja kreditne pogodbe) (C-287/22, EU:C:2023:491).

[48] Glej v tem smislu sodbi Impuls Leasing România (točka 60), ki se nanaša na odlog izvršilnega postopka, in z dne 9. aprila 2024, Profi Credit Polska (Obnova postopka, ki se je končal s pravnomočno odločbo) (C-582/21, EU:C:2024:282, točka 82).

98. V drugi zadevi, v kateri je nacionalna ureditev dopuščala tudi sprejetje začasnih ukrepov, čeprav so bili ti običajno zavrnjeni, je Sodišče navedlo, da če torej nacionalno sodišče na eni strani meni, da obstajajo zadostni indici, da so zadevni pogodbeni pogoji nepošteni in da je zato verjetno, da je treba zneske, ki jih je zadevni potrošnik plačal na podlagi kreditne pogodbe iz postopka v glavni stvari, vrniti, in na drugi strani, da ni mogoče zagotoviti polnega učinka končne meritorne odločitve, ki jo je treba sprejeti, ker začasni ukrepi za odlog plačila mesečnih obrokov, zapadlih na podlagi te pogodbe, niso bili sprejeti, kar mora presoditi nacionalno sodišče ob upoštevanju vseh okoliščin primera, potem mora to nacionalno sodišče sprejeti začasne ukrepe, ki vključujejo odložitev izvajanja obveznosti tega potrošnika, da opravi plačila na podlagi navedene pogodbe. [49]

99. V obravnavani zadevi po eni strani zadevna poljska ureditev ne dopušča sprejetja začasnih ukrepov za ureditev položaja potrošnika v stečaju med stečajnim postopkom. [50]

100. Po drugi strani ni tveganja neupravičenih plačil v korist upnika kot stranke v pogodbi, ki vsebuje nepošten pogoj. Med trajanjem postopka stečajni dolžnik še ne odplačuje dolga upnikom. To stori takrat, ko začne veljati načrt vračil, ki ga je pripravilo stečajno sodišče. Poleg tega se stečajnemu dolžniku ob končanju stečajnega postopka vrne morebitni preostanek sredstev, vplačan v stečajno maso.

101. Vendar je predložitveno sodišče navedlo, da se glede na znesek doslej vplačanih sredstev v stečajno maso in glede na znesek dolgov stečajnega dolžnika lahko izkaže, da ta sredstva zadostujejo za poplačilo vseh terjatev, razen sporne terjatve. Upoštevati je treba, da je v stečajnem postopku potrošnik, ki je v stečaju, že sicer v negotovem položaju. Čeprav se mu izplača preostanek sredstev, vplačanih v stečajno maso, med celotnim stečajnim postopkom ostaja brez dela plače, ki se samodejno odteguje, čeprav naj bi zbrana sredstva v stečajni masi zadostovala za poplačilo vseh upnikov, razen upnika, ki se sklicuje na pogodbo, ki vsebuje nekatere morebiti nepoštene pogoje. Ni mogoče izključiti, da se v takem položaju finančne težave stečajnega dolžnika poslabšajo, kar lahko prizadene tudi njegovo ožjo družino.

102. Predložitveno sodišče poleg tega ne izključuje, da brez uvedbe začasnih ukrepov, s katerimi bi se zmanjšal znesek odtegljajev od plače stečajnega dolžnika, obstaja nezanemarljivo tveganje, da bi se stečajni dolžnik zaradi podaljšanja zadevnega postopka v primeru preizkusa nepoštenosti pogodbenih pogojev in nevarnosti zaostritve svojega finančnega položaja odrekel uporabi potrebnih ukrepov, s katerimi bi uveljavljal varstvo, ki mu ga zagotavlja Direktiva 93/13, in bi se zadovoljil z načrtom vračil zneskov, nižjih od zneskov, ki se odtegujejo od njegove plače, kot je bilo navedeno v točki 60 zgoraj.

103. Zdi se mi, da sta varstvo, ki ga potrošnikom zagotavlja Direktiva 93/13, in zahteva po učinkovitem sodnem varstvu, ki iz tega izhaja, očitno nepopolna, ker kljub preizkusu nepoštenosti pogodbenih pogojev, ki bi ga po uradni dolžnosti ali na predlog stečajnega dolžnika

[49] Glej v tem smislu sodbo z dne 15. junija 2023, Getin Noble Bank (Odložitev izpolnjevanja kreditne pogodbe) (C-287/22, EU:C:2023:491, točka 59), navedeno v točki 85 sklepnih predlogov generalne pravobranilke L. Medina v zadevi M.K. (C-324/23, EU:C:2024:1031), ki v zvezi s tem pojasnjuje, da iz te sodbe izhaja, da je treba presojo potrebe po sprejetju začasnih ukrepov opraviti *in concreto* glede na cilj zagotavljanja polnega učinka odločitve, ki jo je treba sprejeti.

[50] Ni sporno, da sprejetje začasnih ukrepov ni predvideno z nacionalnimi določbami, ki se uporabljajo v okviru stečajnega postopka. Kot navaja predložitveno sodišče, člen 229 zakona o postopkih zaradi insolventnosti določa, da se določbe iz prve knjige prvega dela Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (zakon z dne 17. novembra 1964 o zakoniku o pravdnem postopku, Dz. U. iz leta 2021, pozicija 1805, kakor je bil spremenjen) smiselno uporabljajo za postopke v primerih insolventnosti, razen izjeme. Postopki, povezani z varstvenimi ukrepi, pa so v drugem delu tega zakonika, kar je bilo potrjeno na obravnavi.

opravilo nacionalno sodišče, nič ne omogoča prilagoditve višine odtegljajev od plače, medtem ko sredstva v stečajni masi lahko pokrijejo ali celo presežejo znesek dolgovanih terjatev, razen sporne terjatve.

104. Vseeno pa mora nacionalno sodišče ugotoviti, ali je sprejetje začasnih ukrepov v obliki zmanjšanja višine odtegljajev od plače stečajnega dolžnika nujno, da se stečajnemu dolžniku zagotovi varstvo, ki mu ga zagotavlja Direktiva 93/13, polno učinkovitost prihodnje odločitve glede nepoštenosti zadevnih pogodbenih pogojev in ponovno vzpostavitev pravnega in dejanskega položaja stečajnega dolžnika, odvisno od okoliščin obravnavane zadeve. V ta namen lahko nacionalno sodišče zlasti upošteva obstoj zadostnih indicev, da so zadevni pogodbeni pogoji nepošteni, konkretno možnost, da je stečajna masa že zadostna za poplačilo upnikov, razen, kadar je primerno, zadevne terjatve, ter finančni položaj stečajnega dolžnika in tveganje, da ga bo doletelo podaljšanje postopka, ki bi lahko privedlo do neupravičenega poslabšanja njegovega finančnega položaja med čakanjem na končanje stečajnega postopka.

105. Zato Sodišču predlagam, naj na drugo vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 treba razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v stečajnem postopku ne dopušča sprejetja ustreznih začasnih ukrepov, če je uvedba takih ukrepov nujna za zagotovitev polne učinkovitosti odločitve, ki jo je treba sprejeti glede nepoštenosti pogodbenih pogojev, kar pa mora presoditi predložitveno sodišče.

Predlog

106. Glede na zgornje preudarke Sodišču predlagam, naj na vprašanji za predhodno odločanje, ki ju je predložilo Sąd Rejonowy dla Łodzi–Śródmieścia w Łodzi (okrožno sodišče v mestu Lodž, mestno središče Lodža, Poljska), odgovori:

1. Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah

   je treba razlagati tako, da

   nasprotujeta nacionalni ureditvi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, ki v stečajnem postopku določa, da je za stečajno sodišče, pred katerim se nadaljuje postopek, potem ko je sodni organ potrdil seznam terjatev z odločbo, iz katere ne izhaja izrecno, da je bil opravljen preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev, ta seznam zavezujoč, tako da ne more po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika presojati nepoštenosti pogodbenih pogojev niti posledično spreminjati tega seznama, temveč mora, kadar je primerno, prekiniti odločanje in predložiti vprašanje o morebitni nepoštenosti teh pogojev temu sodnemu organu.

2. Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13

   je treba razlagati tako, da

   nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v stečajnem postopku ne dopušča sprejetja ustreznih začasnih ukrepov, če je uvedba takih ukrepov nujna za zagotovitev polne učinkovitosti odločitve, ki jo je treba sprejeti glede nepoštenosti pogodbenih pogojev, kar pa mora presoditi predložitveno sodišče.